

interpreted with the help of different codes: iconic, symbolic, technical and verbal. Different codes of interpretation can be treated as codes or means of persuasion in verbal trademarks of advertising texts. Visual components in advertising can be decoded in different way compared to verbal elements. Polycoded structure (combination of visual and verbal codes) in the English language advertising texts can create symbolic images of interpretation – cultural archetypes.

Key words: *archetype, mythological archetype, modern archetype, verbal trademark, visual components of trademarks, verbal components of trademarks, creation of images in advertising.*

УДК 81'23:316.613.5

С. І. Куранова

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ПСИХОЛІНГВІСТИЦІ

Статтю присвячено визначенню основних напрямів дослідження мовної особистості у психолінгвістиці (вікової психолінгвістики; дослідження норми і патології в мовленні; створення типології мовних спільнот і особистостей; характеристика комунікативної поведінки мовної особистості). Виокремлено, охарактеризовано та означено перспективи застосування відповідних чотирьох основних напрямів.

Ключові слова: *мовна особистість, дискурс, психолінгвістика, мовлення, вікова психолінгвістика.*

Значних успіхів лінгвістична теорія особистості досягла ще наприкінці 80-х років ХХ ст. та продовжує активно розвиватися нині. Дослідження такого роду плідно застосовувалися під час вивчення стилю письменників у руслі лінгвістичного аналізу тексту, процесів міжособистісної комунікації та особливостей їхнього моделювання. Висвітлення цих підходів знаходимо, зокрема, у роботах Р. де Богранда, Т. ван Дейка, Ю. Караулова, С. Сухих, І. Ухванової-Шмигової [7; 8; 2; 5; 6]. Мовна особистість – різновид повноцінного представлення особистості, що містить психічний, соціальний, етичний та когнітивний компоненти, які відбиваються у її мовленні. Це сукупність особливостей вербальної поведінки людини, що використовує мову як засіб спілкування. Мовну особистість відтак досліджують на вербальному, лінгвокогнітивному та прагматичному рівнях. Вона є складною багаторівневою функціональною системою, що поєднує рівні володіння мовою (мовну компетенцію), володіння засобами здійснення мовленнєвої взаємодії (комунікативну компетенцію), та знання світу (тезаурус) [5, с. 72]. Це сукупність здатностей до створення та сприйняття мовленнєвих витворів (текстів), що різняться ступенем та глибиною відображення дійсності, певною цілеспрямованістю.

У лінгвістиці було сформульовано декілька підходів стосовно мовної особистості як об'єкта дослідження. Зокрема, Ю. Караулов виокремлював психолінгвістичний, лінгводидактичний та текстово-лінгвістичний напрями [2, с. 28]. Розвиток прагмалінгвістики, конвєрсаційного аналізу, дискурс-аналізу зумовив дослідження

мовної особистості як складової процесу комунікації [5; 6]: наукові розвідки такого роду зосереджені переважно на принципах організації діалогу і, більше, – спілкуванні, його системі та структурі.

Метою статті є огляд основних напрямів дослідження мовної особистості у психолінгвістиці. Поставлена мета передбачає розв'язання наступних **завдань**: 1) визначити основні напрями дослідження мовної особистості у психолінгвістиці; 2) дати коротку характеристику кожного із зазначених напрямів; 3) окреслити перспективи дослідження мовної особистості у психолінгвістиці. **Об'єктом** розгляду є основні проблеми та перспективи вивчення мовної особистості у психолінгвістичному аспекті. **Предмет** – характеристика відмінностей у психолінгвістичних підходах щодо досліджень мовної особистості.

У психолінгвістиці, на нашу думку, нині можна виокремити чотири основних напрями, що пов'язані із вивченням мовної особистості: 1) вікова психолінгвістика; 2) дослідження норми і патології в мовленні; 3) створення типології мовних спільнот і особистостей; 4) характеристика комунікативної поведінки мовної особистості.

Становлення мовної особистості є предметом окремого розділу психолінгвістики, який називають віковою психолінгвістикою, психолінгвістикою розвитку, онтолінгвістикою, психолінгвістикою дитячого мовлення. Вікова психолінгвістика – галузь, яка досліджує становлення і розвиток мовної особистості, універсальні та національні закономірності розвитку мовлення, а також вплив на мовленнєвий розвиток спадковості, соціальних умов. Мовлення посідає особливе місце серед інших виявів психічного життя через свою особливу функцію у людській взаємодії. Завдяки мовленнєвому спілкуванню і через його посередництво людина отримує той досвід, що був накопичений, осмислений і систематизований усіма попередніми поколіннями.

Традиційно об'єктом дослідження в лінгвістиці є нормативне мовлення, оскільки в ньому реалізуються еталони мовних одиниць і зв'язків між ними. Однак у психіці людини іноді спостерігаються системні чи спорадичні відхилення від норм, що може проявлятися в мовленні. Це зумовлює потребу розгляду у психолінгвістиці патологічних явищ. Поняття «патологія мовлення» О. О. Леонтьєв визначав на основі соціально-психологічного та психофізіологічного критеріїв [4, с. 229]. У межах соціально-психологічного підходу патологію визначають через поняття «норма» – усереднене уявлення про мінімальні функції, які людина здійснює в певному суспільстві, соціальній ситуації як виконавець певної соціальної ролі. Отже, патологія за такого підходу – це відхилення від середньої норми [3, с. 173].

Патологію мовлення слід відрізняти від інших відхилень мовлення (обмовок, переставляння елементів слів, помилок у вживанні слів (парафазій) тощо), її прояви мають постійний, глобальний, регулярний характер.

У межах психофізіологічного підходу патологію визначають в аспекті функціональних порушень. У такому розуміння патологія мовлення – порушення мовленнєвої діяльності, спричинене несформованістю або розладами психофізіологічних механізмів. Таке порушення суспільство має сприймати як відхилення від соціальної норми.

За походженням мовленнєві патології можуть бути пов'язані з:

- патологією особистості;
- локальними ушкодженнями мозку;
- уродженими чи набутими порушеннями сенсорних систем;
- розумовою відсталістю або тимчасовими затримками психічного розвитку;
- дефектами моторного програмування мовлення.

Ці та інші процеси досліджує патопсихолінгвістика – наука, що вивчає патологічні відхилення у формуванні та здійсненні мовленнєвих процесів в умовах несформованості або розпаду особистості. Ця галузь знань розвивається на межі лінгвістики та психіатрії. До сфери інтересів патопсихолінгвістики належать мовлення в стані емоційного напруження, у зміненому стані свідомості, при акцентуаціях, психопатіях та інших психічних розладах, при окремих захворюваннях; різні види афазій, дефекти мовлення, сурдологія.

Окрему увагу у патопсихолінгвістиці приділяють особливостям мовлення при різних типах психічних розладів (психопатії, шизофренії, параної, маніакально-депресивному психозі тощо). Наприклад, у шизофреніків мовлення псевдонаукове, абстрактне, не орієнтоване на співрозмовника. Воно може бути фонетично однотонним, ехолоалічним, містити безглузде вигукання одного й того самого слова (вербігерацію). Спостерігається також заміна конкретних понять абстрактними і, навпаки, семантична розірваність або беззмістовність зазвичай зі збереженням граматичної цілісності речення. За параноїдальної форми психопатії частіше використовують пасивні конструкції для передавання своїх емоцій та почуттів, спостерігається порушення синтаксичної зв'язності висловлень. При хворобі Альцгеймера спостерігається стереотипність мовлення: висловлення містять одні й ті самі слова та синтагми які вимовляють з однаковою інтонацією.

Особливий предмет дослідження патопсихолінгвістики – афазії та дефекти мовлення. Афазія – це системне порушення мовлення, що виникає внаслідок центрального ушкодження мовленнєвого механізму, розлад управління мовленнєвим процесом (вимовою слів, утворенням словосполучень) та розуміння чужого мовлення за відсутності ушкодження мовленнєвого апарату та органу слуху.

Дані досліджень мовної особистості в аспекті вікової психолінгвістики та патопсихолінгвістики слугують виконанню виключно практичних завдань і широко використовуються, зокрема, в педагогіці, методиці навчання, логопедії, психології, психіатрії. Психолінгвістичний підхід до різних видів порушень передбачає їхнє співвіднесення з нормальним функціонуванням процесів породження та сприйняття мовлення. Подальший розвиток патопсихолінгвістики та вікової психолінгвістики має важливе значення для таких галузей, як медицина, логопедія, педагогіка, психологія та ін.

Наприкінці 80-х років ХХ ст. актуальними стали дослідження типологічних характеристик мовних особистостей на основі міждисциплінарних підходів. До таких досліджень залучають дані антропології, теорії мотивації, когнітології, комунікативної лінгвістики, психолінгвістики.

Антропологічна модель особистості визначає найзагальніші культурологічні характеристики спільноти людей, які утворюють народ. Серед особистостей, що належать до одного народу, народності, класу, культурного прошарку, їх антропологічні показники можуть варіювати, однак вони є базисними в ряду «культура – психологія – мовлення». Антропологічні показники конкретної особистості взаємодіють з її когнітивними показниками, що зумовлює формування мовної особистості.

Когнітивні типи особистостей групує людей у великі класи за особливостями сприйняття дійсності, мислення, поведінки, охоплюючи також загальні особливості мовленнєвої поведінки. Культурні норми об'єднують, узагальнюють і дещо модифікують, відповідно, когнітивні і мовленнєві типи особистостей, що належать до певної спільноти людей.

Однією з найрозробленіших новітніх антропологічних моделей типів мислення, яку можна застосувати і до досліджень мовної особистості, є модель сучасних американських антропологів Ш. Лінгенфельтера та М. Маерса [9]. Вона побудована за принципом шести бінарних протиставлень контрастних рис базових цінностей, які описують кінцеві полюси характеристик, що у спрощеній концептуальній формі дають уявлення про мислення і ставлення до життя представників певної культурної спільноти: орієнтація стосовно часу або подій; опозиції дихотомічного та холістичного мислення; протиставлення за орієнтацією щодо кризових явищ; об'єкта орієнтації в діяльності; фокусування на статусі, тобто престижі, який людина має завдяки своєму соціальному становищу та зосередженню на досягненнях; вияву вразливості у практичному дослідженні це полярні концепти в кінцевому варіанті утворюють складну матричну модель базових цінностей.

У кожній культурі вияви цих рис можуть бути проміжними і переплітатися у самобутні національні характери, що створюють етнічну основу мовної особистості. Менші за кількістю класи людей, на відміну від культурних спільнот, розглядають у психологічних типологіях людей. На загальному рівні їх поділяють на мотиваційні, безпосередньо пов'язані з організацією діяльності людини та когнітивні, тобто ті, що описують особливості її мислення.

Об'єктивна класифікація комунікативно-функціональних типів дискурсу уможливує науково обґрунтоване з'ясування типологічних особливостей мовної особистості. Сукупність цих особливостей дає змогу ретельно описати кожен мовну особистість. Антропологічні, психологічні і лінгвістичні характеристики особистості взаємодіють і взаємно залежать одна від одної.

Належність до певного психологічного типу особистості створює сприйняття картини світу індивідом і в такий спосіб впливає на загальні риси поведінки мовної особистості.

Дослідження особливостей комунікативної поведінки мовної особистості є новим напрямом у психолінгвістиці. У межах таких досліджень визначають окремі мовні риси особистості (повторювальні особливості вербальної поведінки), її антропологічні, психологічні типи [5, с. 63–68]. Психологи вважають комунікативні якості людини особливою підструктурою особистості. Ця підструктура має такі характеристики, як мовленнєва активність, егоцентризм, реакція на чужі репліки, кількість реплік, що знайшли відгук у партнерів, кількість реплік, що були перервані, частота зміни теми, рівень емпатії висловлювань.

С. Сухих виокремлює такі підходи до вивчення мовної особистості [5, с. 72–75]:

– *структурний* підхід, який передбачає побудову типології комунікантів на основі окремих мовних рис, які характеризують схильність особистості до котрогось із типів мовленнєвої поведінки;

– *холістичний* підхід, що полягає в описі формування колективного мовного суб'єкта. Тобто насамперед беруть до уваги реалізацію мовної особистості в діалозі, зміну і взаємоперехідність певних рис під впливом загальних умов, у яких відбувається діалог, вибір певного стилю та взаємодію обраних стилів у процесі комунікації.

Типові риси визначають відповідно до рівнів мовної особистості, які відображаються в структурі дискурсу:

1. *Експонентний (формальний) рівень*. Він відображає мовну компетентність особистості, охоплює словотвірні, синтаксичні структури, зв'язок між елементами речень і самими реченнями, граматичні категорії тощо, які можуть корелювати з рисами особистості. Наприклад, під час побудови дискурсу мовець обирає конструкції зі значенням динамічності або статичності, активності чи пасивності залежно від таких

рис, як активність чи схильність до спостерігання. Їхні формальні маркери – дієслівні форми зі значенням категорії активності, дії-процесу, переважання предикативних одиниць. Це пояснюється істотними відмінностями при вербалізації досвіду.

Під час констатації фактів мовна особистість схильна співвідносити суб'єкт і предикат у пропозиції з різним рівнем стверджувальності, а також використовувати аргументацію для збільшення ступеня вірогідності того, що стверджується. На цій підставі розрізняють такі мовні риси:

– персуазивність (переконливість), що виявляється тоді, коли за наявності достовірного факту вдаються до додаткової чи навіть надлишкової аргументації та високого ступеня стверджувальності в пропозиціях;

– голослівність, яка полягає в констатації факту за неточного знання, але з використанням високого ступеня стверджувальності, що не припускає імовірної модальності та розгорнутої аргументації. При констатації достовірних фактів аргументація також мінімальна. У разі голослівності констатація фактів є самодостатньою і не потребує обґрунтування. Така риса також може бути пов'язана з авторитарністю особистості;

– хезитивність (нерішучість, схильність до сумнівів), якій притаманні слабкий ступінь співвіднесення суб'єкта і предикати, використання мовних маркерів зі значенням імовірності, що сигналізують не лише про обмежену компетентність мовця, а й про його невпевненість як рису мовної поведінки.

2. *Субстанційний рівень.* Він визначає семантичні параметри теми (способи розвитку теми, обсяги референції семантичних одиниць, когерентність розвитку теми), відображає структури тезауруса мовної особистості.

На субстанційному рівні дискурсу виявляються такі мовні риси, як конкретність або абстрактність, які свідчать про схильність суб'єктів мовного до використання мовних одиниць з вузькою чи широкою сферою референції: *Я вважаю його хорошою людиною – Я ціную його; Я була на морі – Я відпочила на морі.* Висловлення *Я ціную його* та *Я відпочила на морі* мають конкретніше значення й вужчу сферу референції. Спосіб опису ситуацій різниться за ступенем деталізованості чи узагальненості, на підставі чого виокремлюють такі риси, як аналітичність чи синтетичність. Вони характеризують здатність комунікантів без додаткових стимулів з боку партнера по спілкуванню детально конкретизувати тему діалогу і представити її в узагальненому вигляді, що може призводити до порушення конверсаційного постулату про кількість інформації.

3. *Інтенційний рівень.* Він охоплює систему мовленнєвих дій, діалогічну модальність, комунікативні схеми та стратегії і відображає рівень комунікативної компетентності суб'єкта мовного спілкування. Схильність комунікантів здійснювати мовленнєві дії регулятивного класу жорсткої імперативності – наказів, рекомендацій, погроз, зауважень, а також спиратися на жорсткі комунікативні стратегії, часто пов'язана з порушенням постулатів принципу кооперації, свідчить про директивність як особливість мовленнєвої поведінки. Ця риса притаманна об'єктивним екстерналістам – людям, чутливим до впливу ззовні, які намагаються змінити ситуацію відповідно до своїх внутрішніх уявлень. Іntenційний рівень дискурсу містить аспект ставлення, що охоплює екзистенційний (ставлення до теми), інтеракційний (ставлення до партнера), егоцентричний (ставлення до себе) різновиди модальностей діалогу. На основі ставлення особистості до теми діалогу виокремлюють такі риси мовленнєвої поведінки: гумористичність і здатність інтерпретувати тему в можливих світах, о можуть свідчити про мовну креативність та буквальність, яка вказує на обмеженість комуніканта в інтерпретаційному аспекті.

Залежно від орієнтованості комуніканта на партнера чи від нього виокремлюють такі особистісні особливості ведення діалогу:

1) конфліктність, що виявляється в ставленні до теми діалогу через реакцію неприйняття або часткового прийняття теми, через інтенції ні способи реагування на дії партнера, наприклад: прохання – відмова, констатація факту – негативна оцінка цього факту тощо. Конфліктна особа може переривати партнера або мовчати, коли їй пропонують вступити в розмову. Конфліктність може проявлятися у зміщенні акценту спілкування з предмета на ставлення. Як мовна риса вона може бути пов'язана з егоцентричною модальністю, оскільки орієнтація на іншого залежить від ставлення до себе, свого его. На цьому ставленні ґрунтуються такі риси, як децентрованість – здатність стати на позицію партнера та адекватно оцінювати себе і центрованість – домінування власної самооцінки, що проявляється в невмінні слухати інших, зловживанні правом мовця, надмірному використанні особових займенників, посиленнях на власний досвід, тобто наголошуванні власної значущості. Ці риси мають радше психологічний характер, ніж мовний;

2) кооперативність, яка характеризується наявністю позитивних сигналів щодо теми діалогу (використання реплік на підтримання контакту), дій партнера, наприклад: прохання – згода, констатація факту – його позитивна оцінка тощо. У веденні діалогу вона може супроводжуватися децентрованістю, оскільки збільшення кооперативності веде до зменшення егоцентричної модальності.

Наявність або відсутність відповідних мовних рис формує конкретні індивідуальні типи мовної особистості у комунікативному середовищі.

Четвертий підхід до психолінгвістичних досліджень мовної особистості, на наш погляд, варто було б доповнити *комунікативно-функціональним аналізом сукупності текстів*, що їх створює мовна особистість у відповідному дискурсі. Такий аналіз передбачає розпредмечування цих текстів, тобто створення моделей типових мовленнєвих дій, що утворюються одиницями різного рівня складності (семантичні ролі, пропозиції, мовленнєві акти, мовленнєві кроки тощо) та мають певні повторювані особливості форми змісту та повідомлення. Результатом запровадження такої групи методів аналізу текстів, що враховує поліфонію змістового текстового простору та інформацію, яка характеризує адресанта, може стати всебічна психолінгвістична характеристика мовної особистості.

Внаслідок комунікативно-функціонального опису дискурсу мовної особистості з'ясовуються співвідношення, взаємний вплив та залежність між планами повідомлення, змісту та форми мовленнєвої діяльності. Таке дослідження поєднує семіотичний та діяльнісний підходи до опису мови. Його результатом має стати одержання нових знань про функціональні підсистеми мовних засобів. Зокрема, про співвідношення форми, змісту та повідомлення у дискурсі та про особистісно-діяльнісний вимір дискурсу (використання комбінації сил мовленнєвого впливу – аргументації, мотивації, акумулювання, прагматичної). Отже, інтегруються статичний та динамічний вияви мови. До статичного, власне системного виміру функціонування знака (у семантичному, прагматичному, синтактичному, сигматичному аспектах) додається особистісно-діяльнісний, що виявляє себе у відповідних мовленнєвих діях, і може бути описаний у термінах стратегій, тактик та прийомів.

Таким чином, теорія мовної особистості плідно застосовується у психолінгвістичних дослідженнях. З психолінгвістичного погляду мовна особистість може бути досліджена у прикладному аспекті (вікова психолінгвістика, патопсихолінгвістика), міждисциплінарному, що поєднує антропологічний та когнітивний підходи (типологія мовних спільнот та особистостей), в аспекті

комунікативної поведінки. Дослідження комунікативної поведінки мовної особистості може бути доповнене комунікативно-функціональним аналізом сукупності текстів, що створені у відповідному дискурсі. Подальший розвиток досліджень такого роду дозволить створити узагальнену всебічну характеристику мовної особистості в аспекті психолінгвістичних досліджень.

Список використаної літератури

1. Зернецький П. В. Хто я ? Який я ? (Антропологічні, психологічні та мовленнєві типи особистості) / П. В. Зернецький // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – № 2. – С. 164–167 ; Zernetskyi P. V. Khto ya ? Yakyi ya ? (Antropolohichni, psykholohichni ta movlennievi tyпу osobystosti) / P. V. Zernetskyi // Inozemni movy v navchalnykh zakladakh. – 2004. – № 2. – S. 164–167.
2. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – Москва : Наука, 1987. – 263 с. ; Karaulov Yu. N. Russkiy yazyk i yazykovaya lichnost / Yu. N. Karaulov. – Moskva : Nauka, 1987. – 263 s.
3. Куранова С. І. Основи психолінгвістики : навч. посіб. / С. І. Куранова. – Київ : Академія, 2012. – 208 с. ; Kuranova S. I. Osnovy psykholinhvistyky : navch. posib. / S. I. Kuranova. – Kyiv : Akademiia, 2012. – 208 s.
4. Леонтьев А. А. Основы психолінгвістики / А. А. Леонтьев. – Москва : Смысл, 1997. – 287 с. ; Leontev A. A. Osnovy psikholingvistiki / A. A. Leontev. – Moskva : Smysl, 1997. – 287 s.
5. Сухих С. А. Личность в коммуникативном процессе / С. А. Сухих. – Краснодар : ЮИМ, 2004. – 156 с. ; Sukhikh S. A. Lichnost v kommunikativnom protsesse / S. A. Sukhikh. – Krasnodar : YuIM, 2004. – 156 s.
6. Ухванова-Шмыгова И. Ф. Методология исследований политического дискурса. Актуальные проблемы содержательного анализа общественно-политических текстов / И. Ф. Ухванова-Шмыгова, А. А. Маркович, В. Н. Ухванов ; под общ. ред. И. Ф. Ухвановой-Шмыговой. – Минск : Технопринт, 2002. – Вып. 3. – 360 с. ; Ukhvanova-Shmygova I. F. Metodologiya issledovaniy politicheskogo diskursa. Aktualnye problemy sodержatelnogo analiza obshchestvenno-politicheskikh tekstov / I. F. Ukhvanova-Shmygova, A. A. Markovich, V. N. Ukhvanov ; pod obshch. red. I. F. Ukhvanovoy-Shmygovoy. – Minsk : Tekhnoprint, 2002. – Vyp. 3. – 360 s.
7. Beaugrande R. de Text, discourse, and process : Toward a multidisciplinary science of text / R. de Beaugrande. – London : Longman, 1980. – 351 p.
8. Dijk T. A. van The study of discourse // Dijk T. A. van Discourse as structure and process / T. A. Van Dijk. – London : SAGE Publications, 1997. – Vol. 1. – P. 1–34.
9. Lingenfelter Sh. G. Ministering Cross-Culturally : An Incarnational Model for Personal Relationship / Sh. G. Lingenfelter, M. K. Mayers. – Michigan : Baker Book House, 1990 – 125 p.

Стаття надійшла до редакції 07.06.2017

S. I. Kuranova

APPROACHES TO THE RESEARCH OF LANGUAGE PERSONALITY IN PSYCHOLINGUISTICS

The article is dedicated to defining of the main trends of research of language personality in psycholinguistics (age psycholinguistics, research of norm and pathology in speech, developing of typologies of language entities and personalities characterizing communicative behavior of language personality). The perspectives of using corresponding trends are singled out and characterized.

Language personality is a type of linguistic description of the personality which contains psychological, social, ethical and cognitive components reflecting in his/her speech. This is a unity of peculiarities of verbal behavior of a person who uses the language as a means of communication. That is why language personality is researched on verbal, cognitive and pragmatic levels. It is complicated multilayer functional system which unites the level of language competence, abilities to use the means of providing speech interaction (communicative competence) and knowledge of the world (thesaurus). This is a unity of abilities of creating and receiving of texts which differ by the degree and depths of reflection of reality and certain purpose.

The development of language personality is a subject of separate trend of psycholinguistics which embraces age psycholinguistics, psycholinguistics of development, ontolinguistics, psycholinguistic of child speech.

Traditionally normative speech is the object of linguistic research as the etalon of language units and the connections between them are realized in it/ this fact brings to the fore the necessity of pathological phenomenon in psycholinguistics. Speech pathology is necessary to discriminate between other speech deviations (sleeps of the tongue, rearrangement of word elements, mistakes in using words etc.).

As for its origin speech pathologies can be connected with pathology of personality, local damages of the brain, born or developed impairment of sensor systems, mental retarding or lagging of psychic development, defects of motor programming of speech.

Anthropological model of personality defines most general cultural characteristics of the entity of personalities who form a people. Anthropological characteristics of a certain personality interact with his or her cognitive indices which causes the language personality formation.

Thus from psycholinguistic prospective language personality can be scrutinized in the applied aspect: age psycholinguistic, pathological psycholinguistics, interdisciplinary aspect which unites anthropological and cognitive approaches (typology of language entities and personalities) and in the aspect of communicative behavior of the language personality.

Key words: *language personality, psycholinguistics, discourse, speech.*

УДК 811.112.2'373.7'373.43

Н. Г. Махоніна

ЕКСТРАЛІНГВАЛЬНІ ФАКТОРИ ПОПОВНЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОГО ФОНДУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглядається вплив позамовних факторів (прогрес у науці та техніці, розвиток суспільних ідей, окремі історичні події, різні форми контактів з іншими націями) на поповнення фразеологічного фонду німецької мови ХХ століття.

Ключові слова: *фразеологізм, екстралінгвальні фактори, поповнення фразеологічного фонду, фразеологічний неологізм, фразеологічний новотвір.*

Постановка проблеми. Одним із перспективних напрямів у вітчизняній і зарубіжній лінгвістиці є вивчення процесів фразотворення та лексикографічної фіксації фразеологічних одиниць (далі – ФО). У роботах провідних лінгвістів розглядаються